

PRVA GORIČKA KMEČKA SIRARNA

KRONOLOŠKI POTEK RAZVOJA IDEJE

Leta 2008 smo skupaj s kolegi iz Direktorata narodnega parka Órség na gradu na Goričkem razmišljali o tem kako pomagati ogroženim vrstam, ki živijo na ekstenzivno rabljenih suhih in mokrih travnikih, da obstanejo in zaradi intenzivnega kmetijstva na eni strani in opuščanja kmetovanja na drugi strani ne izginejo? Med evropsko ogroženimi vrstami so metulji vlažnih in suhih travnikov, zato je za njihov obstoj pomemben ohranjen življenjski prostor, ki je bil do nedavna v rabi kot travnik za rejo govedu ali travnik za steljo. Iskanje rešitve dolgoročnega varstva ogroženih vrst so namreč v tesni povezavi s sonaravnimi oblikami kmetovanja oz. rabo travnikov s tradicionalnimi načini košnje, spravičom sena in otave v času po odvetu in tvorbi semena hranilnih rastlin pomembnih za razvojni življenjski cikel metuljev. Upad govedoreje na Goričkem in v Porabju spričo opuščanja živinoreje na malih kmetijah je povzročil na **eni strani zaraščanje travnikov** na strminah in **preoravanje mokrotnih travnikov** v ravninah v dolinah za pridelavo koruze za prašiče in bioplinarne na drugi strani. V skrbi za ohranjanje metuljev smo tako iskali rešitev kako k odgovornemu ohranjanju ogroženih vrst pri življenju pritegniti človeka in ga našli v projektu z zaključenim krogom **za metulja do sira**.

PROJEKT ZA URESNIČITEV IDEJE

Strukturirali smo prijavnico in jo poslali na razpis čezmejnega programa Slovenija-Madžarska 2007-2013 in dali naslov projektu: Trajnostna raba Natura 2000 habitatov vzdolž slovensko-madžarske meje / Natura 2000 élőhelyek fenntartható hasznosítása a szlovén-magyar határ mentén ali krajše **Krajina v harmoniji/ Harmóniában a tájjal/Landscape in harmony**

HARMÓNIBÁN A TÁJJAL • KRAJINA V HARMONIJ

Direktorat narodnega parka Órség, je bil vodilni partner. Na madžarski strani je sodelovala še Občina Števanovci/Apatistavfalva, na slovenski strani so bili partnerji Javni zavod Krajinski park Goričko, Prleška Razvojna agencija in Ekološki center SVIT.

Projekt je financiran: **85% iz sredstev ESRR, 10% iz državnih sredstev in 5% iz lastnih sredstev**. Proračun projekta: **1.317.193,66 EUR**.

1.11.2009 smo začeli s projektom, ki je trajal do **31.10.2012**

Z javnim razpisom smo v JZ KPG iskali izvajalca za mlečna živila - sirarja. Na razpis se je prijavilo podjetje Gorički raj in zanj Valentina Šeruga Lazarovski, ki je bila s skupaj s soprogom Vančom pripravljena vložiti svoja sredstva v obnovo dela gasilskega doma v Ratkovcih za namen vzpostavitve sirarne. Z javnim pozivom smo iskali dobavitelja potrebne opreme za sirarno in podjetje Plevnik d.o.o. je **22.3.2010 v Ratkovce** pripeljalo opremo v vrednosti 57.000 EUR.

Gregor Domanjko je bil zaposlen v projektu Krajina v Harmoniji kot koordinator in poročevalec o vseh aktivnostih. Na sliki je s Tino Šeruga Lazarovski na dan, ko je bila pripeljana oprema.

09.06.2010 je bila izdana Odločba o odobritvi obrata za proizvodnjo in prodajo mlečnih izdelkov za poskusno obdobje treh mesecev s strani VURS

11.07.2010 je sirarna začela z obratovanjem

02.09.2010 je bilo izdano dovoljenje za trajno obratovanje

Količina mleka, ki je bila predelana do 23.10. je bila 5200 l. Od tega 4145 l kravjega, 905 l ovčjega in 150 l kozjega mleka. Da bi bila sirarna rentabilna bi bilo potrebno minimalno predelati 4500-5000 l kravjega mleka na mesec, oz 600 l mleka maksimalno na dan. Z različnimi aktivnostmi smo poskušali spodbuditi rejce drobnice in druge za rejo mlečnih pasem in da bi pristopili k oddaji mleka v sirarno.

Na fotografiji so udeleženci študijskega izleta - rejci drobnice, ki smo jih 17.6. 2010 nagovarjali k reji mlečnih pasem drobnice in k oddaji mleka v 1. kmečko sirarno na Goričkem. V ozadju je gasilski dom pred prenovo. Tatjana Buzeti, ki je bila podizvajalec v okviru projekta iz CZR - Center za zdravje in razvoj (ki je izdelal Strategijo marketinga novih produktov na Goričkem) udeležencem razlaga o pomenu zdrave hrane - na sliki z Valentino Šeruga Lazarovski.

V projektu so vzporedno potekale tudi raziskave o populaciji dnevnih metuljev, njihovih ekoloških zahtevah in njihovi pojavnosti v prostoru. Tako je nastal **1. atlas metuljev Krajskega parka Goričko in Narodnega parka Órség**. Izdelali smo **1. zemljevid Trideželnega parka Goričko-Raab-Órség in območja ob Muri** in izdali **Priručnik za kmetovalce** in **3 spremljajoče vodnike k zemljevidu: Življenjska okolja, Metulji** (izdal NP Órség) in **Vodnik po rastlinah** (izdala PRA). Za otroke smo izdelali igrico **Senožet** (izdal NP Órség) v slovenskem in madžarskem jeziku.

Za trajnostno rabo travinja, ki ni namenjeno intenzivni kmetijski rabi smo pridobili s projektnim denarjem tudi **3 komplete opreme za košnjo** in sicer v **Občini Števanovci**, v **Javnem zavodu Krajski park Goričko** in na **Prleški razvojni agenciji**.

Z opremo za košnjo v Javnem zavodu Krajinski park Goričko na 30 ha skupne površine skrbimo za vitalnost travnikov zato, da ne zarastejo z gozdnim drevjem ali invazivnimi tujerodnimi rastlinami ter jih kosimo v času, ki je primeren za življenjski cikel metuljev, ptic in travniških habitatov, za katere Republika Slovenija in Madžarska jamči v območjih Nature 2000 evropski komisiji, da jih bomo ohranjali kot evropsko naravno dediščino.

KOMUNIKACIJA

Med izvajanjem projekta smo skrbeli tudi za promocijo in obveščanje javnosti ter posluh ministrov za kmetijstvo v R Sloveniji in R Madžarski.

Ob priložnosti srečanja ministra za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano v Republiki Slovenije, mag. Dejana Židana z ministrom za kmetijstvo in razvoj podeželja Republike Madžarske, dr. Sandor Fazekas je slovenski minister madžarskemu ministru izročil Gorički sir. S produkti iz sirarne smo gostovali tudi na stojnici Krajinskega parka Goričko na kmetijsko-živilskem sejmu AGRA v Gornji Radgoni.

Na povezavi so še druge informacije iz projekta Krajina v harmoniji [tukaj](#) in [tukaj](#)

K uspešnosti 1. kmečke sirarne v Ratkovcih je potrebno omeniti tudi veliko pripravljenost in pomoč občine Moravske Toplice, saj brez sodelovanja direktorice občinskega urada **Martine Vink Kranjec** in takratnega župana **Franca Cipota** ter sedanjega župana **Alojza Glavač** - ki je poskrbel, da so v 2014 pripeljali do sirarne vodovod, tudi ne bi šlo. Seveda je treba omeniti še **Prostovoljno gasilsko društvo Ratkovci**, ki je dalo del stavbe v najem za vzpostavitev prostora za sirarno, predsednika društva **Geza Hujsa** in kasneje **Franca Deutsch-a** (ki je bil v mandatu 2010-2014 tudi občinski svetnik) ter sodelovanje **Krajevne skupnosti Ratkovci**, ki jo vodi **Dejan Kočiš**.

NADALJEVANJE po 31.10.2012

Projektu Krajina v harmoniji je sledil projekt **Kulinara** s katerim se je ob prostoru sirarne vzpostavilo kulinarično jedro v Ratkovcih in se je vaško gasilski dom obnovil v celoti.

Projekt KulinaRa so vodili Občina Moravske Toplice, KS Ratkovci in CZR - Center za zdravje in razvoj <http://cZR.si/novice.aspx>.

17. 6. 2013 je bila končana obnova gasilskega doma in vzpostavljeno kulinarično jedro v Ratkovcih. S tem je podeželje pridobilo privlačno ponudbo, ki se vključuje tudi v zgodbo Sladke poti, s katero je nastal prvi mikroturistični grozd na Goričkem, ki se vsako leto ob dnevu žena promovira s pohodom po Sladki poti začeni pred sirarno Gorički raj v Krajinskem parku Goričko.

<http://www.goricki-sir.si/>

NADALJEVANJE 2015: POSVOJI KOZO

Učinkovito upravljanje z ekstenzivnimi travniki na območju Natura 2000 Goričko

Javni zavod Krajinski park Goričko nadaljuje s prizadevanji za ohranitev ekstenzivnih travnikov in zmanjšanje deleža zaraščajočih travniških površin na Goričkem.

Skupaj s Kmetijsko gozdarsko zbornico Slovenije-zavodom Murska Sobota, Društvom za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije, Fakulteto za naravoslovje in matematiko na Univerzi v Mariboru ter s podjetjem CERO Puconci je v letu 2015 pridobil sredstva s **Programa Finančnega mehanizma EGP 2009-2014** v vrednosti 280.466,31 EUR za izvedbo projekta **Učinkovito upravljanje z ekstenzivnimi travniki na območju Natura 2000 Goričko** ali krajše **Gorički travniki**.

Splošni cilj projekta, ki se je začel v marcu 2015 in bo trajal do konca aprila 2016 je učinkovitejše upravljanje s tremi travniškimi Natura 2000 habitatnimi tipi, velikim skovikom in tremi travniškimi vrstami dnevnih metuljev. V ta namen bomo s košnjo **60 ha travnikov** v neugodnem stanju ohranjenosti, odstranitvijo tujerodnih invazivnih vrst in lesne zarasti ter spravidom odkošene biomase, **izboljšali stanje ohranjenosti 4 ciljnih vrst ptic** (smrdokavra, bičja trstnica, prepelica, rjavi srakoper), **3 ciljnih vrst metuljev** (temni in strašničin mravljiščar, travniški postavnež) **in 3 travniških habitatnih tipov**.

Z informiranjem in ozaveščanjem ciljnih skupin projekta, bomo dosegli vključenost **10 novih kmetijskih gospodarstev** v naravovarstveno usmerjene ukrepe KOPOP 2015-2020 ter vključenost **20 ha novih travnikov** v naravovarstveno usmerjene ukrepe KOPOP.

Pripravila:

Stanka Dešnik, stanka.desnik@goricko.info 031 354 149

Gregor Domanjko, gregor.domanjko@goricko.info 031 340 399

Več na www.park-goricko.info in <http://landscapeinharmony.eu/sl/>